

MÜLLER ANETTA¹, BIRÓ MELINDA¹, RÁTHONYI
ÓDOR KINGA², RÁTHONYI GERGELY³ ANDRÁS ÁLMOS⁴

¹ Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

¹ University of Eszterházy Károly, Institute of Sport Science, Eger

² Debreceni Egyetem Sportgazdasági és -menedzsment Tanszék, Debrecen

² University of Debrecen, Department of Sporteconomics and Management,
Debrecen

³ Debreceni Egyetem Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet,
Debrecen

³ University of Debrecen, Institute of Applied Informatics and Logistics, Debrecen

⁴ Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Testnevelés és Sport Kar, Kolozsvár

⁴ University of Babes-Bolyai, Faculty of Physical Education and Sport, Cluj-Napoca

A SPORT NAGYRENDEZVÉNYEINEK ELEMZÉSE GAZDASÁGI ASPEKTUSBÓL

ANALYSIS OF THE GREAT SPORT EVENT OF ECONOMIC ASPECT

Összefoglaló

Az olimpia a rendező ország számára gazdasági előnyöket eredményez. Az esemény előkészületi szakaszában a beruházások gazdaságélénkítő hatása, a turisztikai többletkereslet vagy a turizmus multiplikátor hatásai a legkifejezettebbek. Az esemény rendezése az országimázs növelésén és arcuatteremtő hatásán keresztül a külföldi működőtőke vonzásával vagy a megrendelésekkel az olimpia utáni években is dinamizálják a gazdaságot.

Kulcsszavak: olimpia, gazdasági hatás, sportesemény-szervezés, multiplikátor hatás, kereslet, kínálat

Abstract

A number of research deals with the economic effects of the various sporting events-economic analysis.

When and how did the director's return on invested capital of the country? Most of the Olympic Games or the World Championships and continental competitions (eg. EB) is going to settle the rivalry between the odds designed for each country and analyzing the expected economic impact, return on investment. However, in relation to forecast the various locations of events taking place it is hard to forecast the recovery or quantify these effects. The Olympics will result in economic benefits for the host country. Investments in economy-stimulating effect, the additional demand for tourism, increasing the country's image by attracting foreign capital to the Olympics after years of more dynamic economy.

Keywords: Olympics, economic impact, event-management, multiplier effect, demand, supply

Bevezetés

A különböző sportesemények gazdasági és társadalmi hatásaival számos nemzetközi és hazai kutatás, gazdaságelemzés foglalkozik. Leginkább a nagyobb, nemzetközi sportesemények, mint az olimpia vagy a világbajnokságok és kontinentális versenyek (pl. EB) rendezéséért folyik a „harc” az egyes országok között latolgatva az esélyeket és elemezve a várt gazdasági hatásokat, a megtérülést.

A nagyobb sportrendezvények, így az olimpiák rendezésének egyik legmarkánsabb gazdasági hatása az infrastruktúra-fejlesztésnek és -beruházásnak az eredménye. Jó példa erre a 2000-ben Sydney-ben rendezett olimpia, ami a játékok előtti, illetve utáni hat évben 6,3-6,3 milliárd fonttal növelte meg Ausztrália hazai össztermékét, mely elsősorban a beruházásoknak volt köszönhető. Jelentős fejlesztést kellett a görögöknek is produkálniuk a 2004-es athéni olimpia rendezése előtt. Az infrastrukturális beruházások 40%-a országos fejlesztést jelentett. Így a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez is hozzájárult a fejlesztés. A görög beruházások az ország GDP-jét 0,1-0,2%-kal növelték meg. Görögország bruttó nemzeti termékének növekedése 3,8% volt, ami 2004-ben az uniós tagországok között az egyik legmagasabb értéket tudta relizálni. A GDP-növekedés közel egyharmada az athéni olimpiai játékok megrendezésével összefüggő előkészületi munkálatoknak (beruházás, építkezés) volt köszönhető.

Már nem ennyire egyértelműek a pekingi olimpia beruházásainak gazdasági megtérülését leíró elemzések. Kína az olimpia rendezésére nem sajnálta a pénzt, hiszen az olimpia rendezésére kötött 44 milliárd dollárnyi (Magyarország éves költségvetésének közel felét jelenti ez az összeg) beruházás négyszer annyiba került, mint a 2004-es athéni olimpia. Ez az összeg évente körülbelül az ország éves GDP-jének 0,3 százalékát jelentette. A beruházásokból mintegy 2 milliárd dollárt költött az ország a sportinfrastruktúra (stadionok és a létesítmények) fejlesztésére. A pekingi játékok kapcsán is igazolható (csakúgy, mint az athéni olimpia esetében), hogy az olimpia rendezésével kapcsolatos beruházások nagy része országos fejlesztés volt.⁶ Más gazdasági elemzések írásában arról olvashatunk, hogy az olimpiai beruházások 2002 óta 2,5%-kal járultak hozzá Kína GDP-jének növekedéséhez.⁷

⁶http://hvg.hu/sport/20120109_olimpia_rendezes

⁷<http://www.stop.hu/gazdasag/meg-most-is-erezni-a-londoni-olimpia-hatasat/1166287/>

Sokkal szerényebbnek bizonyult a 2012-es londoni olimpia rendezési költsége a 2008-as pekingi olimpia hatalmas rendezési költségével szemben, mely „csupán” 15 milliárd dollárba került. A rendezés költségeit alulkalkulálták, ami eredetileg körülbelül 4 milliárd dollár volt (2,5 milliárd font). Londonban már 2005 után nagyszabású infrastruktúra-fejlesztés indult be a városban. Az olimpiai park 246 hektáros területén kilenc új stadiont építettek fel, többek között a 80.000 fős olimpiai stadiont is. A korábbi olimpiai helyszínekhez hasonlóan itt is jelentős fejlesztést hajtottak végre a tömegközlekedés korszerűsítésében és az úthálózat fejlesztésében, de kórházakat és több ezer lakást is építettek, továbbá teljesen felújították az olimpiai park közelében elhelyezkedő Stratfordi pályaudvart.

A Pricewaterhouse Coopers 2005 decemberében publikált jelentése szerint az olimpia GDP-növekedésre gyakorolt hatásából annak közel háromnegyede Londonban fog realizálódni a teljes időszak alatt (2005–2016), illetve csupán egynegyed jut az Egyesült Királyság fővároson kívüli részére. Az előrejelzésekkel szemben az eredmények épp fordítva alakultak. Sokkal kifejezettebb lett az olimpia országos hatása, mint amit a főváros tudott belőle realizálni. Az olimpia GDP-növelő hatása túlnyomórészt már megjelent, mivel a beruházások már megvalósultak. Jelentősek a turistaérkezések növekedésével összefüggő eredmények és bevételek, amelyeknek a hozzáadott értékét az olimpia alatt, illetve utána (2013–2016) összesen 762 millió fontra tehetjük.⁸

Világ bajnokságok

A német Commerzbank 1974-ig megvizsgálta visszamenőleg az előző kilenc labdarúgó-világ bajnokság lehetséges gazdasági hatásait. A házigazda országokban a külföldi építőipari befektetések a bajnokságot megelőző évben átlagosan 1 százalékkal csökkentek, a nagy sportesemény évében 0,4 százalékkal mérséklődtek, majd egy évvel később 1,5 százalékkal emelkedtek. Az elemzők azonban nem erre számítottak, azt várták volna, hogy a befektetések a bajnokság előtti évben emelkednek igazán, hiszen az előkészítő munkálatok java akkor indul el. Az egy főre jutó GDP-növekedés adatai már inkább a jósolt tendenciákat mutatják: a bajnokságot megelőző évben átlagosan 2,1 százalékkal emelkedett a házigazdánál az egy főre jutó hazai össztermék. Az esemény megrendezésének évében 0,9 százalékkal, egy évvel később 1,7 százalékkal.

⁸http://hvg.hu/gazdasag/20120813_londoni_olimpia_gazdasagi_hatasa

Az eseményen első helyet elért győztesek makrogazdasági adatai egy kicsit másképp alakultak: a világbajnokság előtt náluk kisebb (átlagosan 0,9 százalékkal) volt az egy főre jutó GDP-növekedés, a világcupa megnyerésének idején viszont már 1,6 %-kal, a következő évben pedig 1,8 %-kal emelkedett az egy főre jutó GDP.⁹

Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a kilenc világbajnokságból négyet például a világgazdaság lassuló periódusában rendeztek meg, ami igen csak befolyásolta a fenti makroadatokat. Megállapították a közgazdászok azt is, hogy, hogy minél nagyobb egy gazdaság, annál kisebb a világbajnokságok és az olimpiák „gazdaságfelpörgető”, gazdaságot dinamizáló hatása, hiszen a sporteseményekhez kapcsolódó beruházások arányaiban eltorpülnek az ország teljes GDP-jéhez képest.

Európa-bajnokság

A 2004-es Portugáliában megrendezett labdarúgó Európa-bajnokság kapcsán 800 millió eurós stadionberuházás és 330 milliós repülőtéri fejlesztés valósult meg, így a 2004-es EB évében egy portugál kereskedelmi bank úgy számolt, 2000 és 2003 között 0,2 százalékkal, 2004-ben 0,25 százalékkal nőtt az ország GDP-je.

A 2008-as labdarúgó-Európa-bajnokságot Ausztria és Svájc közösen rendezte meg. A beruházások szinte kizárólag a sportinfrastruktúrát érintették (4-4 stadion épült), hiszen Ausztria és Svájc is Európában az egyik legfelkészültebb fogadóterületek közé tartozik. Az alpininfrastruktúrájuk igen fejlett, és 4-5 csillagos szállodák sokasága képes volt kielégíteni a többletkereslet igényeit. Csupán a sport-infrastrukturális beruházások Ausztria GDP-jét 0,15 százalékkal, míg Svájcét 0,2%-kal növelték. Svájc összesen 1,3 milliárd frankot (200 milliárd Ft) költött különböző infrastrukturális beruházásokra, aminek valamivel több, mint harmada ment el a stadionok átépítésére. Ausztriában a stadionok felújítására mintegy 190 millió eurót (50 milliárd Ft) költöttek. Ez Ausztriának 321 millió euró többletbevételt, Svájcnak pedig 527 millió eurót jelentett.

---

⁹http://hvg.hu/gazdasag/20100603_vilagbajnoksag_gazdasagi_haszon_Commerzba

A 2012-ben rendezett labdarúgó-EB kapcsán Lengyelországban és Ukrajnában is fellendültek a beruházások. 30,2 milliárd eurót investáltak az infrastruktúra és a sportlétesítmények fejlesztésébe, így nagymértékben növekedett a beruházások volumene (9 százalékkal Ukrajnában és 8,5 százalékkal Lengyelországban), valamint a pénzügyi válság hatásai is tompultak. A mérkőzéseket egymillió turista kereste fel, akik átlagosan 3-4 vendégéjszakát töltöttek el a helyszíneken, legalább 800 millió eurós bevételt generálva mindkét ország számára. Az EURO 2012-es előrejelzése szerint 2008 és 2020 között 2 százalékkal növelheti a lengyel GDP-t.¹⁰

Turisztikai hatás

A sporteseményeken nézőként, szurkolóként egyre több ember vesz részt, hiszen az élmény, amit a helyszín adni tud, fontos ösztönző a sportturisták desztinációválasztás-motivációjában. András (2003) szerint az esemény látogatásakor a csere tárgya a szabadidő olyan eltöltésének formája, ahol a szolgáltatás igénybevétele jellemzően valamilyen élménnyel, szórakozással párosul. A termék értékét mindezen túl mindenképp meghatározzák a helyszínen történő szolgáltatás-igénybevétel esetén a sportlétesítmény, stadion kínálta lehetőségek, míg a médián keresztüli fogyasztás esetében a média mint transzformáló tényező.

Számos irodalom foglalkozik a sportturizmus keresleti-kínálati elemeivel, gazdasági tényezőivel, a célcsoportok motivációival. (Bácsné B. É. 2014 a, b; Bánhidi M. 2007; Bánhidi M. és mtsai. 2006; Borbély A., Müller A. 2015, Doday B. 2006; H. Preuss 2004)

Több nemzetközi elemzés és kutatás számol be arról, hogy a rendezvény előtt, alatt és után is érvényesül az esemény keresletet élénkítő hatása az adott ország turizmusára. Ez a hatás majdnem mindig többlet-vendégéjszakát, -turistát, -forgalmat eredményez. Kivételt képezett a 2004-es athéni olimpia, amikor 4%-kal kevesebb turistaérkezés realizálódott, mint az előző évben, ezt azonban a megemelkedett szállásárakból befolyó magas többletbevétel (10,3 milliárd euró) kompenzálta. Igaz, hogy kevesebb turista érkezett, de azok magasabb diszkrecionális jövedelműek és magas költéshajlandóságúak voltak.

¹⁰<http://www.hir24.hu/gazdasag/2012/05/25/ezt-nyertuk-volna-ha-mi-rendezzuk-a-foci-eb-t/>

Az olimpia után egyértelmű turisztikai növekedést mutattak ki Sydney esetében. A turisztikai eladások emelkedése nem ért véget a rendezvénysorozat befejezésével. 2000 utolsó három hónapjában további 189 ezer látogató utazott Ausztráliába, ami 15%-kal több volt, mint az előző év azonos időszakában. A turisztikai bevételek 398 millió dollár többletbevételt eredményeztek. A növekedés még 2001-ben is érezhető volt (4,7%-os növekedés), amely csak a szeptemberi terrorcselekmények miatt csökkent. Az 1990-es években 4 és fél millióan utaztak Ausztráliába, míg az olimpia után 5-5,5 millióra nőtt a turistaérkezések száma, ami jelentős növekmény (Borbély A., Müller A. 2015).

A VisitBritain és a brit kormány által támogatott médiakampány várható eredményeként a londoni olimpia utáni 4 évben is dinamizálja az ország turizmusát, a turisztikai keresletet élénkíteni fogja. Az előrejelzések 4,6 millióval több látogató érkezését prognosztizálják Londonba, ami 2,3 milliárd fontos többletbevételt jelentene a brit turizmus számára. Természetesen mindezen nincsenek egyértelmű garanciák, hiszen a turizmus iparág nagyon sok külső tényezőtől függ (gazdasági válság, biztonság stb.) (Felföldi R. 2012).

Sok esetben tapasztalták azt, hogy egy sportrendezvény lebonyolítása előtt is keresletbővüléssel lehet találkozni a rendező ország turisztikai piacán. 1984-ben a Los Angeles-i Olimpiai Szervezőbizottság által meghívott személyek 29 000 vendégnapot, ebből 19 200 vendégéjszakát töltöttek el a városban, ami megközelítőleg 7,5 millió USD összegű autonóm kiadást eredményezett (ERA, 1984). Az atlantai olimpiára vonatkozó hasonló adatokból kiderül, hogy 1996-ban körülbelül 18 000 vendéget és 69 760 vendégnapot számoltak össze, ami mintegy 17,8 millió USD autonóm kiadást jelentene. A sydney-i játékok esetében a 39 országból érkező 127 csapat olimpia előtti tréningjei 43,2 millió USD autonóm kiadásból származó bevételt jelentettek Új-Dél-Wales államának. A 2004-es játékok olimpia előtti látogatóinak számát körülbelül 25 000 főre becsülték (Borbély A., Müller A. 2015).

A különböző EB-k és VB-k sporteseményei kapcsán eltérő átlagos tartózkodási időt regisztráltak. A 2008-as labdarúgó-EB kapcsán: Ausztriában átlagosan 3,6 éjszakát töltöttek az EB-turisták, Svájcban pedig 3,4-et. A sydney-i olimpia esetében a turisták átlagos tartózkodási ideje 27 nap volt, a 2006-os németországi labdarúgó-VB-re kétféle turista érkezett. A dél-afrikai labdarúgó-VB 373 ezer turistaérkezés realizálódott, akiknél az ÁTI: 18 nap volt. (Szűcs B. 2007)

Munkahelyteremtő hatás

A 2008-as labdarúgó-EB Ausztriában közel 6 000, Svájcban 7 500, összesen 13 400 munkahely létrejöttéhez járult hozzá.

A dél-afrikai labdarúgó-VB és annak előkészületei 2005–2010 között 415 ezer munkahelyet teremtett a 24,3 százalékos munkanélküliségi rátával küzdő országban. 2010-ben 280 ezren találtak – legalább ideiglenesen – állást a VB-nek köszönhetően.

A Lengyelország és Ukrajna által rendezett 2012-es labdarúgó-EB rendezés előnye, hogy általuk számos munkahely teremtődött, s közülük nem kevés a kontinensviadal után is megmaradt, továbbá a fejlesztések hosszú időre hasznosak az egész ország számára, mert megkönnyítik például a közlekedést, jobbá, kényelmesebbé, színvonalasabbá teszik a mindennapi életet.¹¹

Többletkereslet

Ausztria–Svájc: Az EB Európának mintegy 1,4 milliárd eurós többletkeresletet generált.

Ennek oka, hogy az esemény alatt az európaiak többet költöttek utazásra, vendéglátó-szolgáltatásokra, élelmiszerre, közlekedésre.

Nem csak Európában volt hatása a 2008-as labdarúgó-EB-nek. Például az elektronikai készülékeket gyártó cégek még Thaiföldön is 20-30 százalékkal nagyobb számú terméket tudtak értékesíteni (leginkább TV, LCD TV). A dél-afrikai labdarúgó-VB-nek 15 milliárdos többletbevétel lett az eredménye.

Imázsépítő hatásán keresztül a sportrendezvények hozzájárulhatnak a gazdaság egyes területeinek fellendítéséhez, külföldi tőkebefektetések vonzásához. A 2004-es athéni olimpia utáni évben kiemelkedően nőttek a világ legnagyobb kereskedelmi flottájával rendelkező görög tengerhajózás eredményei, elérte majdnem a 41%-ot, és meghaladta a turizmusból származó bevételeket, ami 13,3 milliárd eurós volt.

---

¹¹http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/euro-2012-egy-gazdasagi-elemzes-szerint-nem-erimeg-a-rendezes-2137123

A 2008-as labdarúgó-EB kontinensviadal összesített értékteremtő hatása meghaladta a 640 millió eurót. Legnagyobb haszonélvezője a turisztikai és a kereskedelmi ágazat. A Bécsi Gazdasági Kamara elnöke az EB arculatjavító és reklámnövelő értékét 300 millió euróra becsülte.

A londoni olimpia kapcsán több számítás is született, ami az imázsépítő, arculatteremtő hatásán keresztül hozzájárul a külföldi tőkebefektetések vonzásához, így a gazdaság teljesítményeinek javulásához.

A CEBR közgazdászai azt valószínűsítik, hogy London gazdaságának éves növekedési ütemét – bruttó hozzáadottérték-alapon számolva – az olimpia hosszú távon érvényesülő hatásai évente 0,6 százalékponttal növelhetik. Kell néhány év, mire ezek a hatások teljes mértékben érezhetővé válnak, de a cég úgy számol, hogy London gazdaságának kibocsátási értékéhez 2015–2016-ban – jelenlegi árakon – 1,8 milliárd fontot adhatnak hozzá az olimpiai játékok hosszú távon érvényesülő járulékos hatásai.¹²

Optimista előrejelzések több tízmilliárd font értékű befektetés vonzását prognosztizálják a londoni olimpia hatásaként. A kormány a londoni városházával közösen összeállított tanulmányban a brit kereskedelmi és beruházási ügynökség (UKTI) adataira alapozva megállapította: az olimpia óta eltelt egy évben közvetlenül 9,9 milliárd font (3400 milliárd forint) gazdasági haszon származott az olimpiához kapcsolódó beruházásokból.

2,5 milliárd font ebből a játékok óta a brit gazdaságba érkezett pótlólagos közvetlen külföldi tőkebefektetések értéke; e befektetések 31 ezer állást teremtettek. Brit vállalatok 1,5 milliárd font értékben nyertek el olyan külföldi beruházási megbízásokat, amelyek a londoni olimpiához köthetők – például jelentős sportberuházásokat Szocsiban és Rióban, a következő téli, illetve nyári játékok helyszínein. Emellett 5,9 milliárd font értékű pótlólagos exportot eredményezett a londoni olimpiával összefüggésben végzett külföldi promóciós tevékenység – áll az elemzésben. Az elemzésben idézett becslések szerint 2020-ig összesen 28–41 milliárd font közötti pótlólagos bruttó hozzáadott érték keletkezhet a brit gazdaságban a londoni olimpia örökségeként.¹³

¹²http://hvg.hu/gazdasag/20120813_londoni_olimpia_gazdasagi_hatasa

¹³<http://www.stop.hu/gazdasag/meg-most-is-erezni-a-londoni-olimpia-hatasat/1166287/>

Befejezés

Az olimpia a rendező ország számára gazdasági előnyöket eredményez. Az esemény előkészületi szakaszában a beruházások gazdaságélénkítő hatása, a turisztikai többletkereslet vagy a turizmus multiplikátor-hatásai a legkifejezettebbek. Az esemény rendezése az országimázs növelésén és arcuatteremtő hatásán keresztül a külföldi működő tőke vonzásával vagy a megrendelésekkel az olimpia utáni években is dinamizálják a gazdaságot.

Napjainkban a sport piacosodása érintette az egyes sportágakat is, hiszen a szabályváltozások abba az irányba történtek, hogy gyorsabb, dinamikusabb legyen az esemény, mely így tévéközvetítés által eladható, hiszen a szórakoztató jelleget erősíti. Az események kapcsán is megfogalmazódik az, hogy egyedinek, látványosnak és szórakoztatónak kell lenniük. Az olimpiák esetében a nyitó és záró ceremónia kapcsán is megfigyelhető, hogy a szórakoztató funkció egyre dominánsabbá vált. Bár a NOB igyekszik az eredeti coubertini elveket megőrizni, ez csak többé-kevésbé sikerülhet. A NOB megtiltja az olimpia helyszínén az olimpiai faluban, de még a légtérben is az esemény alatt a reklámok alkalmazását (kivételt képeznek a sportszergyártók és sportfelszereléseket gyártó cégek, de ezek logóját méretben is szabályozzák). Azonban sok esetben találkozunk azzal, hogy a kevésbé nézett sportok lekerülhetnek az olimpia programjából, és a népszerű, izgalmas, nagy tömegeket vonzó, új sportágak felkerülnek a kínálatba.

Az olimpia és ennek eszmeisége, a sportolói példaképekkel kiemelkedő hatással van a felnövekvő nemzedék és az egész társadalom életmódjára, fizikai aktivitására. Az olimpiai eszme mint a béke és a népek egymás mellett élésének szimbolikus megtestesítője és pozitív üzenetek hordozója a formális és informális nevelés kiváló színtere.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- András K.: Üzleti elemek a sportban, a labdarúgás példáján. PhD-értekezés. Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem. Bp. 2003. 42–46.p.
- Bácsné Bába É.: Hallgatók, Buli, Campus – Felsőoktatási hallgatók fesztivál-látogatási szokásainak vizsgálata a Campus fesztiválon. In. Turizmus Bulletin. 2014/2. 34–41.p.
- Bácsné Bába É.: Festival in Tune with Students. In: Magdolna Láczy, Dariusz Fatula (szerk.) Social Aspects of Management: Personal Development, cultural changes, economic progress. Kraków: Krakow Society for Education; AFM Publishing House, 2014. pp. 75–88. (ISBN: 978-83-7571-283)
- Bánhidi M.: Sporttudomány és turizmus. Magyar Sporttudományi Szemle, 2007, 30. évfolyam, 2. szám, 32–38 p. ISSN 1586 – 5428
- Bánhidi M., Dobay B., G. Starhon K., Edvy L.: Kutatási programok a földrajzi környezet és sport összefüggéseinek megismeréséhez. Napjaink környezeti problémái – globálistól lokálisig. Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Keszthely 2006.
- Borbély A., Müller, A.: Sport és Turizmus. 2015. 110.p. Campus Kiadó, Debrecen. ISBN 978-963-9822-36-8
- Dobay B.: Szlovákia sportturisztikai adottságai oktatási intézmények számára. Medzinárodná konferencia DIDMATTECH 2006 – Komárno 2007, 324–330p., ISBN 978-80-89234-23-3
- Felföldi R.: Visszaszámlálás: a londoni olimpia gazdasági-turisztikai kilátásai 2012. http://kitekinto.hu/europa/2012/07/27/visszaszamlalas_a_londoni_olimpia_gazdasagi-turisztikai_kilatasai/#.VOClb6Q5Dcs
- H. Preuss: The Economics of Staging the Olympics. A comparison of the games. MPG Books LTD. Bodmin, Cornwall.1972–2008. 2004. ISBN: 1843768933
- http://hvg.hu/gazdasag/20120813_londoni_olimpia_gazdasagi_hatasa

http://hvg.hu/sport/20120109_olimpia_rendezes

http://www.mfor.hu/cikkek/Nem_eri_meg_olimpiat_rendezni__megis_tolonganak_erte.html

<http://www.stop.hu/gazdasag/meg-most-is-erezni-a-londoni-olimpia-hatasat/1166287/>

Világbank, 2008 (www.origo.hu)